

Важно обстоятелство за величината на заемния $\%$ е също така и това, отъ кого се сключва заемът: отъ юридическо лице (държава, окръгъ, община, дружество) или отъ частно лице. Въ първиятъ случай рискътъ за кредитора е по-малкъ и за това лихвата е пониска. Също така съ по-долень $\%$ се ползува заемътъ, който се гарантира съ залогъ на поземлена собственостъ (ипотека), отъ колкото съ друго обезпечение или безъ такова, тъй като недвижимата поземлена собственостъ дори по време на войни и разорение, остава неповрѣдима.

Колкото пъкъ до това, въ какви срокове трѣбва да се повърне заетиятъ капиталъ, — то зависи отъ прѣдначеното, което е било дадено на послѣдния, сир. гледано по това, билъ ли е той употребенъ като основенъ капиталъ (за покупка на машини и апарати; за постройка на здания, служащи за цѣлитѣ на производството; за покупка на живъ инвентаръ, т. е. добитъкъ при земледѣлието и пр.) въ прѣдприятието, за нуждитѣ на което е билъ сключенъ заемътъ. Както въ единия, така и въ другия случай заетиятъ капиталъ и неговитѣ лихви се изплащатъ изъ постѣпленията на авансираниятъ въ прѣдприятието капиталъ ¹¹⁾, съ тази само разлика, че сумата, употребена за основенъ капиталъ се повръща *по части*, съобразно съ амортизирането на този видъ капитали; а онази, употребена за обработателенъ капиталъ, може да се повърне *изцѣло* слѣдъ всѣко обращение на послѣдния. Така, фабрикантъ на захаръ и земледѣлецъ могатъ да повърнатъ заетата сума, ако си служатъ съ такава, въ 1 година — процесътъ на производството както въ единия, така и въ другия случай трае една година, — когато тя е употребена за обработателенъ капиталъ, а въ 25 и 4 години съответно, когато тя е употребена за основенъ капиталъ ¹²⁾; търговецътъ пъкъ на едро, капиталътъ на

¹¹⁾ Както се знае, слѣдъ всѣко едно обращение на капитала, носещъ прѣдприемачески доходъ ($P - C - P + n$), той (капиталътъ) се повръща къмъ своятъ изходенъ пунктъ, като носи: а) цѣлата сума на авансирания капиталъ, включително сумата за погашение на основания капиталъ, т. е. това, което съставлява разноситѣ по производството (*Kostpreis*) и б) принадлежна стойностъ (чиста печалба). И тогава изъ възвраталата се въ рѣцѣтъ на прѣдприемача сума (P) се изплаща главницата на заетия капиталъ, а изъ принадлежната стойностъ (n) — лихвитѣ на сжция капиталъ.

¹²⁾ Амортизацията на основнитѣ капитали при земледѣлието не съответствува по време, а слѣдоват. и по $\%$, съ амортизацията на сжщитѣ капитали при индустрията (въ нашитѣ примѣри основния капиталъ при земледѣлието се амортизира въ 4 год., което съответствува на 25%, а при индустрията — въ 25 год. или 4%), тъй като както постройкитѣ (обори, житници и пр.), така и инвентарътъ (живъ и мъртавъ) при земледѣлието подлежи на една по-бърза развала и заболяване (за добитъка): парната машина на една фабрика може да работи 20 и повече години, когато пъкъ конната вършачка и плугъ не могатъ да изтраятъ, по свѣдѣнията на проф. А. Скворцовъ. (Вж. »Основния начала политической экономии«, 1898, стр. 215), повече отъ 4—5, най-много 10 години. При туй прави се разлика вжтрѣ въ самото земледѣлие или индустрия въ амортизирането на капиталитѣ въ здания отъ една страна и машини отъ друга: зданията изтрайватъ сравнително по-дълго време и за това капи-